

Daglig verksamhet enligt LSS

En kvalitetsgranskning i
stadsdelsförvaltningarna Bromma,
Hässelby-Vällingby, Kungsholmen och
Skarpnäck

Funktionshinderinspektörerna 2021

start.stockholm

Daglig verksamhet enligt LSS

En kvalitetsgranskning i stadsdelsförvaltningarna Bromma, Hässelby-Vällingby, Kungsholmen och Skarpnäck
Funktionshinderinspektörerna 2021

Dnr: 3.4.2-11/2021

Utgivningsdatum: Januari 2022

Utgivare: Socialförvaltningen - avdelningen för stadsövergripande sociala frågor

Kontaktperson: Lotta Hedstad och Carina Gillgren

Sammanfattning

Stockholms stads funktionshinderinspektörer har till uppgift att granska kvalitet i biståndsbedömda insatser för personer med funktionsnedsättning som handläggs enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Granskningar genomförs utifrån en granskningsmodell baserad på kvalitetsområden framtagna av Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Aktuell granskning avser insatsen daglig verksamhet enligt LSS med en inriktning mot praktik eller arbete. Totalt har 80 ärenden, hälften kvinnor och hälften män, granskats i stadsdelsförvaltningarna Bromma, Hässelby-Vällingby, Kungsholmen och Skarpnäck. Granskningen avser beslut fattade under 2019, det vill säga före pandemins utbrott.

Aktuella DUR-utredningar finns i majoriteten av ärendena och i hög utsträckning framgår den enskildes intressen, resurser och eventuella önskemål i utredningarna vilket bidrar till en helhetsbild av den enskilde som en person.

Ett gemensamt utvecklingsområde för de granskade verksamheterna är planering av insats och tydliga och strukturerade beställningar till utföraren. I en beställning där syfte, aktiviteter, delmål och mål framgår ges utföraren förutsättning att skapa en användbar genomförandeplan tillsammans med den enskilde. Att genomförandeplaner stämmer överens med beställningen behöver säkerställas. Dokumenterad uppföljning är ett annat utvecklingsområde där både beställning och genomförandeplan kan användas vid avstämning och planering framåt.

Det finns ett behov av att öka och bibehålla en aktuell kunskap hos handläggarna kring vilka alternativ till daglig verksamhet som finns att tillgå internt såväl som externt. Genom god kännedom kan anpassad och användbar information ges vidare till den enskilde.

Få personer i granskningen är föräldrar till minderåriga barn. Verksamheterna behöver fortsätta implementera rutiner och arbetssätt utifrån stadens reviderade stödmaterial för att säkerställa att barnets situation beskrivs och att barnkonsekvensanalyser görs i ärenden som rör vuxna som är föräldrar till minderåriga barn.

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	5
Granskningsmetod	5
Kvalitetsparagrafer i lagstiftningen	5
Kvalitetsområden	6
Granskningsmodell	7
Målgrupp, urval och avgränsning	7
Utgångspunkter	8
Funktionsnedsättning.....	8
Agenda 2030	9
Tillgänglighet och delaktighet	10
Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade	11
Daglig verksamhet	11
Andra kommunala insatser med arbetsinriktning	12
DUR och frågor om våld	12
Statistik	13
Covid-19	14
Granskningsresultat	16
Möten med ledning och arbetsgrupper	16
Aktgranskning	21
Styrkor och utvecklingsområden	29
Analys	33
Trygghet och säkerhet	33
Självbestämmande och integritet	35
Tillgänglighet.....	35
Helhetssyn och samordning	36
Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet	37

Inledning

Stockholms stads funktionshinderinspektörer har uppgiften att utifrån kommunstyrelsens instruktioner granska kvalitet i biståndsbedömda insatser för personer med funktionsnedsättning som handläggs enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Arbetet utgår från lagstiftning, förordningar och föreskrifter liksom stadens riktlinjer inom området. Granskningar genomförs utifrån en granskningsmodell som baseras på kvalitetskriterier framtagna av Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och regioner (SKR) under 2010. Uppdraget har ett generellt brukarperspektiv. För att ta del av olika målgruppers angelägna frågor hålls kontinuerlig kontakt med brukarorganisationer. I samband med aktgranskning görs en genomgång av de interna processerna genom att ta del av rutiner och policydokument. Bevakning av likställigheten över staden samt spridning av goda exempel från de granskade verksamheterna är en viktig del i arbetet. Syftet är att stimulera verksamheternas utvecklings- och kvalitetsarbete. Jämställdhet mellan könen och barnrättsperspektivet ska i möjligaste mån belysas och lyftas fram.

Resultat av genomförd granskning återförs till medarbetare och chefer i dialogform innan granskningsrapport fastställs av socialnämnden. Därefter vidarebefordras rapporten till samtliga stadsdelsnämnder. En årsrapport avges till socialnämnden samt kommunstyrelsen och dess råd för funktionshinderfrågor.

Granskningsmetod

Kvalitetsparagrafer i lagstiftningen

Socialstyrelsen definierar kvalitet i SOSFS 2011:9. Kvalitet innebär att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar och andra föreskrifter inom hälso- och sjukvård, socialtjänst och stöd och service till vissa funktionshindrade och beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter.

I både LSS och SoL finns kvalitetsparagrafer. I 3 kap 3 § SoL framgår:

”Insatser inom socialtjänsten skall vara av god kvalitet. För utförande av uppgifter inom socialtjänsten skall det finnas personal

med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.”

Av 6 § LSS framgår:

”Verksamheten enligt denna lag skall vara av god kvalitet och bedrivs i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten skall vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. För verksamheten enligt denna lag skall det finnas den personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad skall kunna ges.”

Kvalitetsområden

Socialtjänsten styrs av lagstiftning och nationella styrdokument. God kvalitet inom socialtjänsten kräver en samsyn och för att uppnå det är definitioner nödvändiga. Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner har arbetat fram definitioner på sex kvalitetsområden utifrån lagstiftningens kvalitetsparagrafer:

- **Trygghet och säkerhet**
Trygghet och säkerhet innebär att stöd och insatser utförs enligt gällande regelverk. De är förutsägbara och det finns möjlighet till insyn. Risk för kränkning, försummelse, fysisk eller psykisk skada förhindras genom förebyggande arbete.
- **Självbestämmande och integritet**
Självbestämmande och integritet innebär att den enskilde är delaktig, har inflytande och ges möjlighet till egna val.
- **Tillgänglighet**
Tillgänglighet innebär att det är lätt att få kontakt med socialtjänsten och vid behov få del av stöd och insatser inom rimlig tid. Information och kommunikation är begriplig och anpassad efter olika gruppers och individers behov. Kommunikationen mellan den enskilde och professionen präglas av ömsesidighet och dialog.
- **Helhetssyn och samordning**
Helhetssyn utgår från den enskildes samlade livssituation. Då den enskilde har behov av stöd och insatser som bedrivs inom olika verksamheter eller av olika utförare och professioner är dessa samordnade. Det finns en tydlig ansvarsfördelning och stöd och insatser präglas av kontinuitet.
- **Kunskapsbaserad verksamhet**

Kunskapsbaserad innebär att tjänsterna utförs i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Den enskildes egna erfarenheter tas till vara.

- **Effektivitet**

Effektivitet innebär att resurserna utnyttjas på bästa sätt för att uppnå uppsatta mål för verksamheten.

Granskningsmodell

Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de beskrivna kvalitetsområdena.

Granskningen följer arbetsmodellen nedan:

- Inledande informationsbrev till berörda stadsdelsförvaltningar
- Informationsmöte med ledning
- Dialogmöte med medarbetare
- Genomgång av verksamhetsplan och policydokument
- Aktgranskning
- Återkoppling till ledning och medarbetare
- Rapport till socialnämnden
- Rapport till stadsdelsnämnderna
- Återkoppling till råd för funktionshinderfrågor
- Uppföljning cirka sex månader efter avslutad granskning

Som en del av granskningen har funktionshinderinspektörerna genomfört möten med ansvariga för verksamheten IWork inom arbetsmarknadsförvaltningen, projektledare inom samordningsförbundet Stockholms stad samt med stadens funktionshindersombudsman.

Målgrupp, urval och avgränsning

Granskningen omfattar beslut avseende insatsen daglig verksamhet enligt LSS, både bifall och avslag, fattade under 2019.

Granskningen avser stadsdelsförvaltningarna Bromma, Hässelby-Vällingby, Kungsholmen och Skarpnäck.

Fokus för granskningen är myndighetsutövning i form av ansökan, utredning, beslut, beställning och journaler samt genomförandeplaner. För personer vars beslut om insats inte är ett förstagsbeslut uppmärksammas hur uppföljning har genomförts och dokumenterats. Valet att granska beslut fattade under 2019 grundar sig i att få ett urval som inte är påverkat av coronapandemin. Att granska ärenden och beslut under 2020/21 skulle riskera att påverka utfallet då pandemin kan ha påverkat

individens vilja att ansöka om daglig verksamhet. Därtill pandemins påverkan på den enskildes möjlighet att delta i daglig verksamhet liksom utfall kring upprättade genomförandeplaner och uppföljningar. För att få kunskap om aktuell situation görs en mindre jämförelse mellan 2019 och 2021 genom en översiktlig genomgång av löpande journalföring, utredning och uppdaterad information i informationsrutan i Paraplyet. Genom detta har utveckling och förändring till viss del kunnat uppmärksammas och ingå i granskningsresultatet.

I varje verksamhet granskas 20 utvalda ärenden, hälften kvinnor och hälften män. Urvalet är ärenden med en daglig verksamhet med inriktning mot praktik och/eller arbete, antingen utifrån den enskildes önskemål och målsättningar eller utifrån verksamhetens inriktning. Varje verksamhet har ansvarat för att ta fram de ärenden som omfattas av urvalskriterierna för granskningen.

Granskningen genomförs i digital akt i stadens verksamhetssystem Paraplyet. All statistik redovisas per kön där det är möjligt. En del i granskningen är att belysa eventuella skillnader mellan de granskade verksamheterna om sådana noterats. Förekomst av samarbete och samverkan med andra aktörer inklusive förekomst av samordnad individuell plan (SIP) eller individuell plan enligt LSS ingår i granskningen. Barnrättsperspektivet och anhörigperspektivet ska belysas och lyftas fram i de ärenden där det är aktuellt. En analys av granskningsresultatet görs utifrån kvalitetsområdena där kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet redovisas under gemensam rubrik.

Utgångspunkter

Funktionsnedsättning

Socialstyrelsen definierar att en funktionsnedsättning är en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Nedsättningen kan uppstå till följd av sjukdom, annat tillstånd eller till följd av medfödd eller förvärvad skada. Dessa sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara bestående eller av övergående karaktär. Begreppet funktionshinder används för att beskriva de begränsningar som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen.¹

¹ Se Socialstyrelsens termbank: <https://termbank.socialstyrelsen.se/>, hämtad 2021-12-08.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning antogs av FN (Förenta nationerna) 2006. Sedan 2009 är Sverige juridiskt bundet av konventionen. Konventionens syfte är att stärka skyddet av de mänskliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. Den fokuserar på icke-diskriminering och listar nödvändiga åtgärder för att personer med funktionsnedsättning ska kunna ta del av medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Centrala delar och principer i konventionen handlar om rättskapacitet, tillgänglighet, att leva självständigt, tillgång till vård och hjälpmedel, delaktighet samt brukarinflytande. Staten, kommuner och regioner har ett gemensamt ansvar att följa konventionen.

Funktionshinder uppstår enligt konventionen i samspelet mellan individ och omgivning i form av miljö och attityder som hindrar individens deltagande i samhället på lika villkor som andra. Miljö och attityder behöver förändras för att personer med funktionsnedsättning ska kunna vara delaktiga på lika villkor. FN slår fast att främjandet av mänskliga rättigheter, grundläggande friheter och fullt deltagande i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning ger både en starkare känsla av samhörighet och innebär betydande framsteg för den mänskliga, sociala och ekonomiska utvecklingen av samhället och fattigdomsbekämpningen. Vidare betonas individuellt självbestämmande och oberoende för personer med funktionsnedsättning däribland friheten att göra egna val. Konventionen tar även upp de negativa effekterna av att personer med funktionsnedsättning ofta lever under fattiga förhållanden.

Agenda 2030

FN:s generalförsamling antog år 2015 en global agenda för hållbar utveckling. Agenda 2030 innebär att alla 193 medlemsländer i FN har förbundit sig att arbeta gemensamt för att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. Agendan innehåller 17 mål och 169 delmål som kallas de globala målen. Delmålen är integrerade, odelbara och beroende av varandra. Inget mål kan uppnås på bekostnad av något annat. Syftet med agendan är att till år 2030 utrota extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen. Agendans centrala princip, *ingen ska lämnas utanför*, är viktig i arbetet med att nå de uppställda målsättningarna.²

² Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling, Regeringskansliet 2019.

Mål 1 innebär att avskaffa fattigdom i alla dess former och att säkerställa att kvinnor och män har lika rätt till ekonomiska resurser och tillgång till grundläggande tjänster. En möjlighet att med stöd närma sig arbetsmarknaden kan leda till en förbättrad ekonomi för den enskilde.³

Mål 3 i Agenda 2030 handlar om att säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande oavsett ålder. För att människor ska nå sin fulla potential och kunna bidra till samhällets utveckling krävs god hälsa. Investeringar i människors hälsa är en återinvestering i samhället. Människor lever allt längre men i många fall saknas stödsystem för äldre personer.⁴

Mål 8 beskriver hur medlemsländerna ska verka för en inkluderande och långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt med sysselsättning och anständiga arbetsvillkor för alla. Delmål 8.5 beskriver att medlemsländerna senast 2030 ska uppnå full sysselsättning och anständiga arbetsvillkor för alla, det vill säga även för personer med funktionsnedsättning.⁵

Mål 10 betonar betydelsen av att arbeta för ett jämlikt samhälle. Det bygger på principen om allas lika rättigheter och möjligheter att få bli inkluderade i samhället oberoende av kön, etnicitet, religion, funktionsnedsättning, ålder och annan ställning. I ett jämlikt samhälle minskas risken för konflikter och det främjar alla människors möjlighet att delta i och påverka samhällsutvecklingen och sin egen situation.⁶

Tillgänglighet och delaktighet

Stockholms stad har tagit fram ett program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Programmet bygger på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Agenda 2030, Europakonventionen, den nationella funktionshinderspolitiken, svensk lagstiftning samt stadens vision och funktionshinderspolitiska mål. Programmet är ett styrdokument som stadens nämnder och bolagsstyrelser ska utgå från när de planerar och följer upp sitt arbete för att nå stadens mål om ett Stockholm som är tillgängligt för alla och där personer med funktionsnedsättning är fullt delaktiga på jämlika villkor som alla andra utan diskriminering.⁷

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

⁷ *Stockholms stads program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2017-2023. Antaget av kommunfullmäktige 2018-05-28.*

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

Av 5 § LSS framgår att verksamhet ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för personer som ingår i lagens personkrets. Målet är att den enskilde ska få möjlighet att leva som andra. För att ha rätt till insatser enligt LSS måste den enskilde tillhöra någon av de tre personkretsar som definieras i 1 § LSS:

- Personkrets 1 omfattar personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd
- Personkrets 2 omfattar personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom
- Personkrets 3 omfattar personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service

Daglig verksamhet

Personer som omfattas av personkrets 1 eller 2 enligt LSS och är i yrkesverksam ålder, saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig har rätt till daglig verksamhet enligt 9 § p 10 LSS.

Enligt lagens förarbeten bör den dagliga verksamheten kunna rymma såväl aktiviteter med habiliterande inriktning som mer produktionsinriktade uppgifter. Syftet med daglig verksamhet bör vara att bidra till personlig utveckling och att främja den enskildes delaktighet i samhället. När daglig verksamhet beviljas ska det tas stor hänsyn till den enskildes önskemål om inriktning på verksamheten. Daglig verksamhet kan beviljas på heltid eller deltid.⁸

Alla personer med funktionsnedsättning ska få möjlighet att pröva sina möjligheter att få ett arbete. I övergången mellan skola och arbetsliv behöver den enskilde ges ett stöd som möjliggör detta. Vid en ansökan om daglig verksamhet ska det klargöras att den enskilde har fått nödvändig hjälp från andra aktörer, om sådant behov finns, innan insatsen beviljas.⁹

⁸Handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning, Riktlinjer antagna av KS april 2002, reviderade av KF februari 2012.

⁹ Ibid.

När daglig verksamhet beviljas ska handläggaren tillsammans med den enskilde formulera tydliga och konkreta mål för insatsen. Målen ska ta hänsyn till vad den enskilde vill uppnå genom insatsen och hur den enskildes delaktighet i samhället ska kunna främjas. Oavsett om målet är att kunna klara av någon form av arbete på lång sikt eller om målet handlar om att den enskilde ska få en meningsfull vardag bör konkreta mål formuleras för detta. Målen ska framgå i beställningen av insatsen till utföraren samt följas upp och utvärderas. Ett övergripande mål för daglig verksamhet eller sysselsättning bör vara att utveckla möjligheten till arbete. Samverkan med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och andra aktörer är därför nödvändig.¹⁰

Stockholms stad tillämpar valfrihet genom lagen om valfrihetssystem (LOV) vilket ger den enskilde möjlighet att välja vilken utförare som ska utföra vissa insatser. Totalt fanns 135 dagliga verksamheter med LOV-avtal i staden 2020. De verksamheter som ingår i valfrihetssystemet är utförare i stadens egen regi, upphandlade entreprenader samt verksamheter som slutit avtal med socialförvaltningen enligt LOV.¹¹

Andra kommunala insatser med arbetsinriktning

IWork är en verksamhet inom arbetsmarknadsförvaltningen i Stockholms stad som riktar sig till personer som har en diagnos och har stöd enligt LSS. Verksamheten arbetar utifrån metoden Supported employment vilket innebär att stödet till den enskilde sker genom individuell coachning mot arbete eller studier, ofta via en praktik där målsättningen är att den ska övergå till en anställning. IWork samarbetar med både kommunala och privata arbetslivsinriktade dagliga verksamheter. Det finns även möjlighet till subventionerade kommunala anställningar som exempelvis serviceassistent. Serviceassistent innebär arbete i någon av stadens verksamheter med begränsade och anpassade arbetsuppgifter med en anställning upp till 24 månader.¹²

DUR och frågor om våld

Vid ansökan om insatser enligt SoL och LSS används utredningsmaterialet DUR i Stockholms stad. DUR står för

¹⁰ Ibid.

¹¹ *Socialtjänstrappport 2020, En beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad*, dnr 3.1.1-723/2020, socialförvaltningen 2020.

¹² Läs vidare på <https://socialtstod.stockholm/hitta-arbetsmarknadsinsats/arbetsmarknadsinsats/iwork-for-dig-som-har-stod-genom-lss/>, hämtad 2021-12-08.

Dokumentation, Utvärdering och Resultat och syftet med DUR är att skapa en gemensam och rättssäker dokumentation. Genom DUR möjliggörs att följa den enskildes livssituation och behov av stöd över tid. Med en årlig DUR-uppföljning som grund kan insatser utvärderas och förbättras. Frågor om våldsutsatthet finns i DUR för vuxna. Frågorna tillhör som huvudregel inte utredningen och är frivilliga för den enskilde att svara på. Uppgifter om våld ska dokumenteras i utredningen endast om de är av betydelse för behovsbedömning och insats.¹³

FREDA-kortfrågor används för att identifiera våldsutsatthet. Personer som visar tecken på att vara utsatta för våld utgör målgruppen liksom grupper med ökad risk för våldsutsatthet. Tanken är att FREDA-kortfrågor ska kunna utgöra ett stöd för professionella att ta upp frågan om våld.¹⁴

I DUR-utredningen dokumenteras att frågorna ställts genom att skriva ”FREDA-frågor har ställts enligt gängse rutin” under rubriken Ansökan avser.¹⁵

Statistik

Det är vanligare med funktionsnedsättningar bland män än bland kvinnor. Fler män än kvinnor har insats enligt LSS, andelen män är högre än andelen kvinnor inom varje insats. År 2019 utgjorde kvinnor 41 procent och män 59 procent av målgruppen enligt nationell statistik. En del av skillnaderna mellan könen kan förklaras genom skillnader i förekomst av diagnoser. Bland män är exempelvis utvecklingsstörning och autism vanligare än bland kvinnor i totalbefolkningen. Dessa diagnoser är kopplade till personkrets 1 i LSS och därmed till rätten till insatser. Skillnaden mellan könen är störst bland den yngre målgruppen vilket kan förklaras med att flickor många gånger får diagnosen senare än pojkar exempelvis när det gäller autism. Det är dock fler kvinnor än män som har en psykisk funktionsnedsättning.¹⁶

Antalet unika individer med en insats enligt LSS i Stockholms stad 2020 var 4 606 personer, vilket är en ökning med 76 personer från året innan. Färre kvinnor än män hade insatser enligt LSS, 1 796 kvinnor och 2 809 män, vilket motsvarar 39 procent kvinnor och 61 procent män. Totalt var 2 868 personer beviljade insatsen daglig

¹³ *Introduktion till DUR* Version 5, dnr 3.1.1-206/2017, socialförvaltningen 2021.

¹⁴ *Manual för FREDA, Standardiserade bedömningsmetoder för socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer*, Socialstyrelsen, 2014.

¹⁵ *Introduktion till DUR* Version 5, dnr 3.1.1-206/2017, socialförvaltningen 2021.

¹⁶ *Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning Lägesrapport*, Socialstyrelsen 2021.

verksamhet enligt LSS under 2020, 1 184 kvinnor och 1 684 män, vilket motsvarar 41 procent kvinnor och 59 procent män.¹⁷

Covid-19

Pandemin har fått omfattande konsekvenser för personer med insatser enligt LSS och personer med daglig verksamhet har påverkats mest. Under perioder 2020 ställde en tredjedel av kommunerna in den dagliga verksamheten helt och hållet vilket nationellt påverkade drygt 17 000 personer vilket motsvarar 44 procent av samtliga personer med beslut om insatsen. Ytterligare en tredjedel kommuner minskade insatsens omfattning. Den vanligaste förändringen var minskade gruppaktiviteter i 40 procent av kommunerna och fler individuella aktiviteter i 44 procent av kommunerna. Omfattningen av konsekvenserna av pandemin är ännu inte klarlagd. Nedstängda verksamheter och förändringar i insatser har lett till sämre hälsa och ökad psykisk ohälsa hos vissa personer. Andra personer har dock mått bra av att ha daglig verksamhet på distans då vissa stressfaktorer har minskat. En del av de anpassningar som gjorts i verksamheterna kommer sannolikt att fortsätta även efter pandemin. Flera smågrupper istället för större grupper, digitala möten och träffar som komplement till fysiska sådana och fler utomhusaktiviteter varav flera är hälsofrämjande.¹⁸

Stockholm har precis som övriga landet påverkats av pandemin. Många personer har inte kunnat utnyttja beviljade insatser på grund av risken att drabbas av allvarliga konsekvenser vid ett insjuknande i covid-19. För att undvika att själva bli smittade eller bidra till en ökad smittspridning har en del personer avsagt sig eller skjutit upp verkställigheten av beviljade insatser. På grund av restriktioner som funnits är det många som inte har kunnat nyttja insatsen daglig verksamhet liksom andra insatser.¹⁹

Stadens krisledningsnämnd beslutade att stadens dagliga verksamheter skulle vara stängda under perioden 9 april till 31 maj 2020. Verksamheterna öppnades åter successivt från 1 juni 2020 med en uppmaning om att ställa om till alternativa aktiviteter, till exempel uteaktiviteter, aktiviteter på distans eller i mindre grupper samt att personal kunde komma till den enskildes hem och genomföra aktiviteter där. Andra kompletterande insatser har erbjudits såsom tillfällig utökning av personlig assistans och

¹⁷ *Socialtjänstrappport 2020, En beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad*, dnr 3.1.1-723/2020, socialförvaltningen 2020.

¹⁸ *Covid-19:s konsekvenser för personer med insatser enligt LSS, Slutrapport*, Socialstyrelsen, 2021.

¹⁹ *Socialtjänstrappport 2020, En beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad*, dnr 3.1.1-723/2020, socialförvaltningen 2020.

möjligheten att mer flexibelt använda beviljad tid för ledsagning och ledsagarservice. Stadsdelsförvaltningarna har rapporterat att anhöriga i större utsträckning gett stöd till närstående under pandemin.²⁰

Tabell 1: Antal ej verkställda beslut avseende daglig verksamhet enligt LSS i Stockholms stad redovisat från kvartal 3 2019 till kvartal 2 2021, där Q står för kvartal.

2019	2019	2020	2020	2020	2020	2021	2021
Q 3	Q 4	Q 1	Q 2	Q 3	Q 4	Q 1	Q 2
16	18	18	39	172	125	101	83

Källa: Se fullständiga källor under not 21 och 22.

Socialnämnden rapporterar varje kvartal ej verkställda beslut enligt SoL och LSS. Enligt det senaste tjänsteutlåtandet i november 2021 var antalet ej verkställda beslut avseende daglig verksamhet enligt LSS 83 stycken för kvartal två 2021. Det är en ökning med 44 beslut jämfört med samma kvartal 2020.²¹ Högst antal ej verkställda beslut avseende daglig verksamhet rapporterades för kvartal tre 2020 jämfört med 16 ej verkställda beslut för kvartal tre 2019.²²

Orsaken till den stora ökningen av ej verkställda beslut för insatsen är avbrott i verkställighet i pågående beslut eller att nya beslut inte har kunnat verkställas till följd av pandemin.²³

²⁰ Ibid.

²¹ *Rapportering av ej verkställda beslut enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och socialtjänstlagen (SoL) Kvartal 2, 2021, dnr 3.1.1-532/2021, socialförvaltningen 2020.*

²² *Rapportering av ej verkställda beslut enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade - LSS och Socialtjänstlagen - SoL, Kvartal 3, 2020, dnr 3.1.1-834/2020, socialförvaltningen 2020.*

²³ *Socialtjänstrapport 2020, En beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad, dnr 3.1.1-723/2020, socialförvaltningen 2020.*

Granskningsresultat

I det här avsnittet redovisas granskningsresultatet. Avsnittet inleds med en redovisning från informationsmötena med ledning och dialogmötena med handläggare i de granskade stadsdelsförvaltningarna. Därefter redovisas resultatet från aktgranskningen. Avsnittet avslutas med att redovisa varje verksamhets styrkor och utvecklingsområden.

Möten med ledning och arbetsgrupper

Som en del i granskningen genomförs ett informations- och uppstartsmöte med ledning samt ett dialogmöte med handläggarna inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning i varje stadsdelsförvaltning.

Handläggning av insatsen daglig verksamhet

Det råder en samsyn hos ledningen i de granskade verksamheterna att det är viktigt att ta reda på vilka andra möjligheter än daglig verksamhet som står till buds. Det kan annars finnas en risk för inlåsnings effekt och att en person blir kvar på daglig verksamhet under många år utan att få en praktikplats.

”Inlåsnings effekten finns, lätt att bli fast på daglig verksamhet.”
Dialogmöte handläggare Skarpnäck

Vid en ny ansökan om insatsen daglig verksamhet där den enskilde uttrycker ett önskemål om praktikplats länkar handläggarna i Bromma i första hand till IWork. Upplevelsen är att det går snabbare för en person att nå en lönebidragsanställning genom IWork än genom en praktikplats via daglig verksamhet.

Hässelby-Vällingby samarbetar med den egna verksamheten Praktikcentrum för att nå mål i verksamhetsplanen om att personer med daglig verksamhet ska länkas till en praktikplats. Handläggarna har en begränsad erfarenhet av IWork men uppfattar att det är ett bra alternativ för personer som inte vill ha en traditionell daglig verksamhet. Kungsholmen har erfarenhet av att personer som får kontakt direkt med IWork istället för att beviljas daglig verksamhet får en praktikplats snabbare. Skarpnäck har en rutin för hur etableringsprocessen ska gå till när en person kan vara aktuell för IWork. Erfarenheten är att det inte är vanligt att personer har som personligt mål att få en anställning med lönebidrag.

”Om en person säger att den vill arbeta tänker vi att det är arbeta med lön men det kan vara att det handlar om att den vill ha praktikplats med stöd och lön.”

Dialogmöte handläggare Kungsholmen

Uppfattningen hos ledningen i Hässelby-Vällingby är att det inte blivit snävare bedömningar kring rätten till insats. Det har dock blivit viktigare att utreda vad syftet är med den dagliga verksamheten innan insatsen beviljas. Handläggarna menar att de avslår ansökan om personen inte har uttömt sina förmågor att få ett arbete.

”Bara för att personen kommer till oss och har en diagnos betyder det inte att vi ska bevilja daglig verksamhet.”

Dialogmöte handläggare Hässelby-Vällingby

Bromma och Kungsholmen avslår få ansökningar om daglig verksamhet men informerar den enskilde om alternativ om den enskilde befinner sig nära arbetsmarknaden.

”Alla som söker daglig verksamhet och tillhör någon personkrets får bifall.”

Dialogmöte handläggare Kungsholmen

I Skarpnäck förekommer att avslag ges på insatsen om den enskilde är inskriven på Arbetsförmedlingen och genom det står till arbetsmarknadens förfogande. De har även en rutin för att informera personer om kriterierna för daglig verksamhet och när de ska vända sig till Arbetsförmedlingen i första hand.

Samtliga verksamheter redogör för att det är vanligare nu än tidigare att personer som är beviljade daglig verksamhet inte har sjukersättning eller aktivitetsersättning genom Försäkringskassan. Det förekommer oftare nuförtiden att personer är hänvisade till att ansöka om försörjningsstöd vilket innebär en otryggare ekonomisk situation. Skarpnäck har erfarenhet av att personer som fått en praktikplats fått indragen aktivitetsersättning vilket gjort att personer är mindre benägna att ta steget från daglig verksamhet till praktik.

Samverkan

Verksamheterna beskriver ingen eller liten samverkan med Arbetsförmedlingen för personer aktuella för daglig verksamhet. Både Bromma och Kungsholmen ser ett behov av att få till en mer fungerande samverkan med Arbetsförmedlingen i ärenden där det

behövs, som för personer som inte har sjukersättning via Försäkringskassan. Hässelby-Vällingby beskriver att samverkan med Arbetsförmedlingen sker via FINSAM²⁴ vilket gör att kontakt och information fungerar lättare. Skarpnäcks erfarenhet är att dagliga verksamheter i ärenden där det är aktuellt sköter och har en fungerande kontakt med Arbetsförmedlingen. För handläggarna kan det däremot vara svårare att veta vilken kontaktväg som är rätt gentemot Arbetsförmedlingen, liksom för enskilda personer att få en SIUS-konsulent²⁵ om de är i behov av det stödet.

Handläggarna i Hässelby-Vällingby har inte erfarenhet av samverkan med Försäkringskassan då personerna själva uppmanas att lämna in intyg och underlag som behövs för utredningen. I Skarpnäck finns erfarenhet av att Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan har kallat handläggare till möte för att det inte fungerar med arbetsträning för personen och vill prata om att ansöka om daglig verksamhet istället.

Beställning och genomförandeplan

I Skarpnäck har handläggarna arbetat med smarta mål²⁶ som en del i planering för och beställning av insats. Både Bromma och Hässelby-Vällingby har ett pågående utvecklingsarbete med att tydliggöra och strukturera beställningar kring delmål och mål med beviljad insats.

Samtliga verksamheter delar bilden av att många utförare arbetar aktivt med och håller genomförandeplanerna uppdaterade. Det finns ofta en dialog kring valda arbetsätt och metoder som utföraren arbetar efter. Många utförare skickar även sammanfattningar varje halvår så att det går att följa insatsens genomförande på det sättet. Uppfattningen är också att det är stora variationer mellan olika utförare gällande kvaliteten på upprättade genomförandeplaner. Samtliga handläggargrupper har erfarenhet av att genomförandeplaner inte följer beställningen och att de behövt skicka tillbaka dem till utförare för omarbetning.

Uppföljning

Många utförare av daglig verksamhet håller själva i uppföljningsmötena och har en struktur och ett upplägg för

²⁴ FINSAM i Stockholm, Samordningsförbundet Stockholms stad, är ett finansiellt samordningsförbund inom rehabiliteringsområdet ägt av Stockholms stad, Försäkringskassan, Region Stockholm och Arbetsförmedlingen.

²⁵ SIUS står för särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd riktat till personer med funktionsnedsättning inskriva på Arbetsförmedlingen.

²⁶ SMARTa mål är en akronym för Specifikt, Mätbart, Accepterat, Realistiskt, Tidsatt.

uppföljningarna för att ge en god bild av genomförandet av insatsen. Några handläggare har upplevt att det kan vara svårt att få in de egna frågorna när utföraren håller i uppföljningen.

”Känner att jag behöver göra mer kontinuerliga uppföljningar för de personer som har praktik än vad jag gör idag.”

Dialogmöte handläggare Skarpnäck

Hässelby-Vällingby arbetar med att vara aktiva att följa upp planeringen för den enskilde i de ärenden där personen varit på samma praktikplats under flera år. För en person som har en fungerade praktik behöver det klargöras om en anställning med lönebidrag kan vara aktuell.

”Jag har några brukare som har fått en praktikplats som börjat arbeta.”

Dialogmöte handläggare Bromma

Skarpnäck redogör för svårigheter att komma vidare och nå uppsatta delmål om en person har låg närvaro i verksamheten. Ett arbete mot praktik riskerar att skjutas framåt i tiden utan att någon egentlig utveckling sker trots genomarbetad planering.

”Viktigt att vi handläggare frågar vid uppföljning om personen är kapabel att gå vidare och sen i så fall varför det inte har skett.”

Dialogmöte handläggare Kungsholmen

Handläggare i Hässelby-Vällingby har erfarenhet av att personer som fått en anställning med lönebidrag har behövt gå tillbaka till daglig verksamhet då det av olika anledningar inte fungerat på arbetsplatsen. Även om det finns personer som önskar närma sig arbetsmarknaden och få stöd i det så är det många personer som trivs bra på sin dagliga verksamhet och som inte vill vidare till något annat vilket ledningen i Skarpnäck särskilt betonar. Det finns inte anledning för handläggare att driva på att den enskilde ska ut i arbetslivet om personen själv är trygg och nöjd med sin situation.

”De som gått på daglig verksamhet länge kan bli oroliga om vi börjar prata om annan verksamhet.”

Dialogmöte handläggare Kungsholmen

Bromma, Hässelby-Vällingby och Kungsholmen redogör för att den enskilde brukar beviljas daglig verksamhet under en övergångsperiod om cirka två till tre månader efter att en anställning med lönebidrag har inletts. För den enskilde kan det innebära minskad oro att få möjlighet att ha kvar sin dagliga

verksamhet samtidigt som en anställning påbörjats. Skarpnäck låter den enskilde behålla daglig verksamhet under en övergångsperiod. Hur lång övergångsperioden är beror på anställningens omfattning och det är viktigt att personen får ha det så att det är säkerställt att anställningen fungerar.

”Bättre att vi betalar daglig verksamhet två månader extra och personen kan våga testa annat än att personen blir kvar på daglig verksamhet för alltid.”

Dialogmöte handläggare Kungsholmen

Barn och anhöriga

De granskade verksamheterna uppger att de har få eller inga personer med insatsen daglig verksamhet som är föräldrar till minderåriga barn. Flera verksamheter uppger att det i utredningar från 2019 inte finns barnkonsekvensanalyser men att arbetet har utvecklats och intensifierats åren efter det.

I Bromma omfattar anhängkonsulentens arbete både personer under 65 år och äldreomsorgens personer över 65 år. Det råder delade meningar kring hur samverkan fungerar då ledningen beskriver den som god och handläggarna inte har erfarenhet av samarbete med anhängkonsulenten. Ingen av handläggarna har hänvisat personer till anhängkonsulenten eller informerat om vilket anhängstöd som finns att få då de själva saknar information om det.

”Glömmer bort att anhängstödjaren finns eftersom vi inte får någon information.”

Dialogmöte handläggare Bromma

I Hässelby-Vällingby finns två anhängkonsulenter och de skickar ett nyhetsbrev en gång i månaden som håller handläggarna uppdaterade. Kungsholmens anhängkonsulent arbetar mot personer både under och över 65 år. På enheten är en handläggare anhängombud och träffar regelbundet anhängkonsulenten för utbyte av aktuell information och om stödinsatser som sedan återförs till arbetsgruppen. På enheten finns en rutin att skriva i utredning om vilken information som getts, inklusive information om stöd till anhöriga. Skarpnäck delar anhängkonsulent med Farsta och anhängkonsulenten arbetar mot anhöriga till personer över 65 år. Handläggarna berättar att de har erfarenhet av att ha tagit kontakt med anhängkonsulent i ärenden där behov av stöd uppmärksammats. Då anhängkonsulenten inte arbetar med målgruppen under 65 år har de inte kunnat länka vidare.

Våld

Medarbetare och ledning i Bromma är eniga om att fråga om våld och våldsutsatthet är ett utvecklingsområde i verksamheten. Det saknas rutiner för när frågor om våld ska ställas eller hur handläggare ska agera om de uppmärksammar att en person varit utsatt för hot och våld. Några handläggare har erfarenhet av gemensamma möten med relationsvåldsteamet rörande enskilda ärenden när behov funnits. Hässelby-Vällingby har arbetat med att utveckla arbetet senaste åren och infört en rutin att FREDA-kortfrågor ska ställas i samband med utredning i alla nya ärenden samt vid uppföljningar i pågående ärenden. Datum när FREDA-kortfrågor ställts ska dokumenteras i journal samt i informationsrutan i Paraplyet.

I Kungsholmen är två handläggare utsedda resursombud med inriktning på våld i nära relation. De deltar i regelbundna gemensamma samverkansmöten med relationsvåldsteamet och resursombud från andra enheter. På enheten finns en rutin att ställa FREDA-kortfrågor till alla personer som de träffar på fysiska möten och att det ska dokumenteras i akten. Statistik förs om att frågor har ställts genom att handläggare fyller i en oidentifierad enkät via ett enkätverktyg. Enheten har arbetat fram en broschyr med pictogram om våld och våldsutsatthet att ge till personerna de träffar. Vidare har resursombuden ett uppdrag att informera de kommunala utförarna inom boende och daglig verksamhet samt utbilda dem i att ställa frågor om våld i de egna verksamheterna.

”Väldigt svårt att ställa FREDA-frågor till personer som har en grav funktionsnedsättning.”

Dialogmöte handläggare Skarpnäck

Även i Skarpnäck finns en utsedd handläggare som arbetar med frågor rörande våld. Stadsdelsförvaltningens relationsvåldsteam håller i det lokala samverkansforumet Fridsam där frågor gällande våld i nära relation diskuteras. Utsedda handläggare från socialtjänstens olika enheter deltar på träffarna som sker ungefär en gång per månad. Inom Fridsam kan handläggare diskutera och få vägledning i specifika ärenden kopplade till relationsvåld och ibland bjuds gäster in för att ge information på olika teman.

Aktgranskning

Enheterna har ombetts ta fram de ärenden för granskning där personerna fått ett beslut om daglig verksamhet med arbetsinriktning under 2019.

Bromma hade totalt 103 ärenden, 40 kvinnor och 63 män och Hässelby-Vällingby hade 32 ärenden, 14 kvinnor och 18 män. Kungsholmen hade 32 ärenden, 17 kvinnor och 14 män och Skarpnäck hade 33 ärenden, 14 kvinnor och 19 män. Av dessa valdes 20 ärenden i varje verksamhet, hälften kvinnor och hälften män, totalt 80 personer. Samtliga personer utom en hade fått bifall på ansökan om daglig verksamhet. (Av det totala antalet ärenden i de granskade stadsdelsförvaltningarna fanns ytterligare ett ärende med ett avslagsbeslut avseende daglig verksamhet under 2019.)

Personerna i granskningen är födda mellan 1959 och 2000. Flest personer är födda i åldersgruppen 1990 till 2000. Då urvalet är styrt till att omfatta hälften kvinnor och hälften män avspeglar det inte den faktiska köns- eller åldersfördelningen bland de personer som erhåller biståndsbedömd insats.

Den vanligaste diagnosen utifrån uppgift i DUR-utredning är Asperger syndrom/högfungerande autism som totalt 37 personer har, 20 kvinnor och 17 män. Näst vanligast är ADHD/ADD följt av autistiskt syndrom och diagnoserna är lika vanliga hos båda könen. En person har ofta flera diagnoser och flera personer har även psykiatriska diagnoser. Fler kvinnor än män har diagnosen depression, sju kvinnor och tre män, totalt tio personer. Lika många kvinnor som män har en psykossjukdom, totalt sex personer, liksom ångestsyndrom, totalt fyra personer. Fyra personer har emotionellt instabil personlighetsstörning och två personer bipolär sjukdom, samtliga sex kvinnor.

Utredning - syfte och mål med insatsen

En aktuell DUR-utredning som underlag för beslut om insats finns i totalt 72 ärenden. Det administrativa förfarandet när en utredning ska uppdateras är att den senaste utredningen i Paraplyet kopieras. Därefter uppdateras den nya utredningen med aktuella och ändrade uppgifter som tillkommit liksom nytt namn på dokumentet. Det förekommer återkommande i ärenden att en aktuell utredning är kopierad utan att uppgifter har uppdaterats. I Bromma förekommer det att utredningar heter "Kopia av kopia av DUR-utredning". Totalt saknas en aktuell DUR-utredning till senaste beslut i åtta ärenden, två i Bromma och sex i Skarpnäck.

Det förekommer även att utredningar är långa och omfattande, upp till tolv sidor förekommer, i både Kungsholmen och Skarpnäck. I de utredningarna är ofta hela diagnosutredningar tillförda vilket gör att det blir ansenliga textmängder i dem.

Uppgifter om den enskildes intressen, resurser eller önskemål framgår helt eller delvis i 65 av 72 aktuella utredningar vilket motsvarar 90 procent. Det kan även omfatta uppgift om att den enskilde inte uttrycker några egna önskemål.

"X berättar att hon vill komma vidare i sin utveckling mot arbete eller studier vilket är hennes målsättning och att hon gärna vill komma ut i praktik innan för att veta vad hon vill jobba med eller plugga... X berättar att hon gillar musik, teater och djur. X berättar att hon bland annat har sjungit i kör i hela sitt liv... Hon tränar även på Friskis & Sveltis."

Från utredning Kungsholmen

I de utredningar där det helt saknas uppgifter om den enskildes intressen, resurser eller önskemål saknas ofta information under ett eller flera livsområden inklusive livsområdet *Intressen, fritid, aktiviteter*. Uppgifter finns i samtliga utredningar i Kungsholmen men saknas i någon eller några av utredningarna i de övriga stadsdelsförvaltningarna.

Ett vanligt önskemål hos den enskilde rörande insatsen daglig verksamhet är ett önskemål om praktik som ett led i att närma sig arbetsmarknaden vilket framgår i en stor del av utredningarna.

"X har önskemål om att försöka hitta en praktikplats igen, som kan leda till arbete. X har fått beviljat permanent sjukersättning, men har arbete som långsiktigt mål."

Från utredning Hässelby-Vällingby

I de granskade ärendena är besluten tidsbegränsade till ett eller två år.

Utförande och genomförandeplaner

Önskemålet om en praktik och att närma sig arbetsmarknaden skrivs ofta i beställningen till utföraren som en individuell målsättning och kan konkretiseras ytterligare till individuella delmål. En helhetsbild av den enskildes individuella målsättningar framgår när delmål som inte är direkt kopplade till daglig verksamhet framgår av beställningen.

"Eget fungerande boende, planen är lägenhet i Skarpnäck. Någon form av anställning inom data... X har uppnått ett delmål. X bor i en egen lägenhet i Skarpnäck."

Från beställning Skarpnäck

I beställningen kan även uppdrag om samverkan skrivas ut som en tydlig aktivitet att arbeta med.

*”Aktivitet: Samverka med de externa parter som kan bli aktuellt, som IWork, Försäkringskassan eller Arbetsförmedling.
Delmål: Aktiviteten utförs med stöd”*

Från beställning Skarpnäck

Förekomsten av en aktuell genomförandeplan utifrån beställning har granskats. En aktuell genomförandeplan finns i 65 ärenden vilket motsvarar 82 procent.

Tabell 2: Förekomst av genomförandeplan och genomförandeplanens överensstämmelse med beställning redovisat per kön, andel procent och totalt.

	Kvinnor		Män		Totalt	
	Andel %	Antal	Andel %	Antal	Andel %	Antal
Överensstämmer helt	15	6	21	8	18	14
Överensstämmer delvis	35	14	44	17	39	31
Överensstämmer inte	27	11	23	9	25	20
Aktuell genomförandeplan saknas	23	9	13	5	18	14
Totalt	100	40	100	39	100	79*

*En person i granskningen har fått avslag på insatsen daglig verksamhet och saknar därför genomförandeplan.

Fjorton av genomförandeplanerna överensstämmer i sin helhet med beställningen. Det innebär att genomförandeplanen innehåller samma aktiviteter, delmål och mål som beställningen. Nio genomförandeplaner som överensstämmer med beställningen har upprättats av Misas olika enheter, tre av Nytida Resursteamets olika enheter och två av Cedergruppen Kungsholmen.

Ytterligare 31 genomförandeplaner överensstämmer delvis med beställningen. Det innebär att aktiviteter är tillagda i genomförandeplanen eller att delmål och mål skrivits om av utföraren. I några ärenden innebär det även att en tunn beställning resulterat i en omfattande genomförandeplan där aktiviteter, delmål och mål framgår på ett tydligare sätt än i beställningen.

Totalt 20 genomförandeplaner överensstämmer inte med beställningen. Det innebär att samtliga aktiviteter, delmål och mål

är ändrade av utföraren i den upprättade genomförandeplanen. I några ärenden framgår det av journalanteckningar att en kontakt tagits med utföraren om att genomförandeplanen inte motsvarar beställningen.

”Jag har läst igenom den genomförandeplan som ni inkommit med, gällande X. Vi har tidigare haft en diskussion hur den dagliga verksamhetens fokus ska ligga på praktik.”

Journal (mejl till utförare) Kungsholmen

En aktuell genomförandeplan saknas i något eller några ärenden i varje granskad stadsdelsförvaltning, totalt fjorton ärenden. När genomförandeplanen inkommit en månad innan ett årslångt beslut går ut har det kategoriserats som avsaknad av aktuell genomförandeplan. Det finns ingen dokumentation i dessa ärenden om att kontakt har tagits med utföraren med påpekande om att genomförandeplan saknas.

Dokumenterad uppföljning

Av totalt 79 bifallsbeslut under 2019 är tolv beslut, femton procent, ett förstabelut om insats och någon uppföljning har därmed inte gjorts. Övriga 67 personer har haft insatsen under kortare eller längre tid. I 57 av dessa ärenden, 85 procent, finns dokumentation om att en tid för uppföljningsmöte är bokad eller att uppföljningsmöte har ägt rum.

Tabell 3: Förekomst av dokumenterad uppföljning redovisat per kön och andel procent.

Dokumenterad uppföljning	Kvinnor		Män		Totalt	
	Andel %	Antal	Andel %	Antal	Andel %	Antal
Ja	83	24	87	33	85	57
Nej	17	5	13	5	15	10
Totalt	100	29	100	38	100	67*

*En person i granskningen har fått avslag på insatsen daglig verksamhet och för tolv personer var beslutet ett första beslut om insatsen och någon uppföljning av insatsen har därför inte gjorts.

I 22 av dessa 57 ärenden är den enda noteringen att en tid för uppföljningsmöte är bokad eller att ett uppföljningsmöte har ägt rum, antingen i journal eller i både journal och utredning.

I 35 av ärendena finns ytterligare dokumentation från uppföljningsmötet. Det kan vara en kortare beskrivning av att den enskilde trivs bra i verksamheten och vill fortsätta i samma

omfattning som tidigare men även utförligare beskrivningar förekommer.

”Han berättar under byråbesök att han trivs jättebra på arbetsplatsen och med sina arbetsuppgifter. X berättar att han vill fortsätta med insatsen i samma omfattning som tidigare.”

Från utredning Bromma

Vid utförligare beskrivningar går det att läsa vilka aktiviteter som gjorts utifrån beställning och genomförandeplan, hur de fungerat och vilket fokus fortsatt deltagande i verksamheten kommer att ha för den enskilde. När sådan dokumentation förekommer finns den införd i både journal och utredning i samtliga ärenden. Sett till stadsdelsförvaltning återfinns två av dessa ärenden i Bromma, tio i Hässelby-Vällingby, sju i Kungsholmen och sexton i Skarpnäck.

”Det framgår av uppföljningen att X gått upp på heltid på sin praktikplats på återvinningsstationen. X trivs på praktikplatsen och såväl X som arbetskonsulent tror att X har stora möjligheter att få en lönebidragsanställning på praktikplatsen inom närmaste året.”

Från journal Kungsholmen

I tio ärenden, femton procent, saknas dokumentation om att någon uppföljning av insatsen har gjorts överhuvudtaget. Fem av ärendena återfinns i Bromma och resterande i de övriga stadsdelsförvaltningarna.

Våld

Att frågor om våld och våldsutsatthet har ställts enligt rutin till den enskilde går att utläsa i ett fåtal personakter, totalt nio ärenden. Spridningen mellan stadsdelsförvaltningarna är ett i Kungsholmen, två i vardera Bromma och Skarpnäck och fyra i Hässelby-Vällingby. I de fyra ärendena i Hässelby-Vällingby framgår uppdaterad dokumentation i informationsrutan att FREDA-kortfrågor ställts i samband med uppföljning 2021.

Barn och anhöriga

Sju personer i granskningen är föräldrar till ett eller flera minderåriga barn, fem kvinnor och två män. Sett till stadsdelsförvaltning återfinns två i Bromma, tre i Hässelby-Vällingby och ett i respektive Kungsholmen och Skarpnäck. I fyra ärenden bor barnet eller barnen med den vuxna personen på heltid, i övriga tre bor barnet heltid hos andra vårdnadshavaren eller annan. Det framgår inte i utredningen hur eventuell kontakt och umgänge ser ut. Barnets eller barnens situation beskrivs i två ärenden, ett i

Bromma och ett i Hässelby-Vällingby. Det finns inga barnkonsekvensanalyser i DUR-utredningarna, varken 2019 eller 2021.

I många utredningar finns uppgifter om den enskildes nätverk och anhöriga. I ett mindre antal utredningar går det att utläsa av dokumentationen att information getts om anhörigstöd.

”X har även god kontakt med sin mamma, syskon och sin styvfar. X var tidigare gift med en kvinna som han berättar stöttar honom med administrativa saker han upplever är svåra att hantera själv.”

Från utredning Kungsholmen

Sekretess

I totalt 21 ärenden, 26 procent, framgår det i personakten att sekretessmedgivande finns för kontakt med anhöriga, andra personer eller professionella. Spridningen sett till stadsdelsförvaltning är sju ärenden i Bromma respektive Kungsholmen, sex i Skarpnäck och ett i Hässelby-Vällingby.

”Lämnat sekretessmedgivande gentemot utförare, vården, myndigheter och anhöriga. Modern har fullmakt.”

Från informationsruta Paraplyet Skarpnäck

I de ärenden där uppgiften framgår är det vanligast att information finns i den så kallade informationsrutan i Paraplyet. Uppgiften finns ofta även i utredningen och ibland i en journalanteckning. I ett par utredningar framgår det av informationsrutan att den enskilde inte medger kontakt med anhöriga.

I tolv ärenden förekommer dokumentation om kontakter med framförallt anhöriga utan att det finns uppgift om att det finns sekretessmedgivande och att den enskilde samtyckt till kontakten. Det går att utläsa i fyra ärenden i Bromma respektive Hässelby-Vällingby, tre i Kungsholmen och ett i Skarpnäck. I resterande ärenden i granskningen finns ingen uppgift om sekretessmedgivande. I många ärenden där det samtidigt finns kontaktuppgifter till anhöriga eller andra professionella är det inte tydligt om kontakter får tas med angivna personer eller inte då sådan information inte framgår i informationsrutan i Paraplyet.

Samverkan och samordning

I totalt 41 ärenden, 24 kvinnor och 17 män, framgår att den enskilde har en pågående kontakt med vården. Majoriteten av dessa har kontakt med en psykiatrisk mottagning och några med vårdcentral

eller annan specialistvård. Totalt har 20 kvinnor och 13 män kontakt med en psykiatrisk mottagning. Under 2019 har tio personer en aktuell samordnad individuell plan (SIP), sju kvinnor och tre män. Spridningen sett till stadsdelsförvaltning är en person i Bromma, tre personer i Hässelby-Vällingby, två personer i Kungsholmen och fyra personer i Skarpnäck. Genom informationsrutan i Paraplyet framgår vid granskningens genomförande att några ytterligare personer har en aktuell SIP som upprättats efter 2019. Ingen person har en individuell plan enligt LSS.

Intern samverkan eller uppgifter om kontakt med andra enheter inom socialtjänsten framgår i ett mindre antal ärenden.

”X berättar vid mötet att han har budget och skuldsanering. Stadsdelsförvaltningen samt psykiatrin har anmält behov av förvaltare.”

Från utredning Bromma

För de personer som har god man eller förvaltare framgår det inte alltid om uppdraget omfattar någon av delarna bevaka rätt, förvalta egendom eller sörja för person eller samtliga tre delar.

För sju personer, tre kvinnor och fyra män finns ett pågående samarbete med Försäkringskassan med exempelvis gemensamma möten eller regelbundna avstämningar.

”Handläggare på FK²⁷ ringt om att X har praktiserat sedan 2015-2016 och att X skulle vilja ha ett vanligt jobb. Han praktiserar och gör samma jobb som de anställda, 5 dagar/vecka, kl.8-15... Handläggare på FK har varit med X på Arbetsförmedlingen i Liljeholmen... Handläggare på FK föreslår kontakt med IWork för X.”

Från journal Bromma

Två personer har en pågående kontakt med Arbetsförmedlingen och ett samarbete finns med handläggare hos dem.

”Matchare på IWork ringer, och informerar om att X idag haft ett möte tillsammans med FK, Arbetsförmedlingen och sin praktikplats, om att gå vidare med anställning av X på 50%.”

Från journal Skarpnäck

²⁷ FK står för Försäkringskassan och har förkortats av handläggare i journalanteckning.

En person har under 2019 haft ett första möte med IWork men det framgår ingen ytterligare information då ärendet avslutas då personen istället för daglig verksamhet fortsätter en kontakt med Arbetsförmedlingen. I totalt sex ärenden framgår att den enskilde har informerats om eller har fått en kontakt med IWork under 2021, tre personer i Skarpnäck och en person i respektive Bromma, Hässelby-Vällingby och Kungsholmen.

”X berättar att hon har hört talas om IWork och funderar på att testa det eftersom att hon vill prova på praktik/arbete.”

Från utredning Hässelby-Vällingby

Insats vid granskningens genomförande

Vid granskningens genomförande under september och oktober 2021 är totalt 64 personer kvar i samma verksamhet. Tre personer har bytt daglig verksamhet och tre personer har slutat på daglig verksamhet men har andra pågående insatser enligt LSS.

Nio ärenden är avslutade i sin helhet, åtta kvinnor och en man. Två personer, en kvinna och en man, har fått en anställning. Tre personer har flyttat och en person valde att inte ansöka om fortsatt insats efter ett första halvår. En person har enligt ovan avslutats för fortsatt kontakt med Arbetsförmedlingen. För tre personer framgår inte avslutsorsaken i dokumentationen, samtliga i Bromma.

I granskningen ingår ett avslagsbeslut avseende daglig verksamhet. Personen lämnar ett år senare in en ny ansökan om daglig verksamhet och är vid granskningens genomförande beviljad insatsen.

Styrkor och utvecklingsområden

Kvalitetsgranskningen visar på både styrkor och utvecklingsområden i de granskade verksamheterna, många av dem återfinns i flera eller samtliga verksamheter. Utöver vad som framgår för varje stadsdelsförvaltning kan några gemensamma utvecklingsområden lyftas fram. Arbetet med att planera för insats och skapa en beställning till utföraren där syfte, aktiviteter, delmål och mål framgår kan utvecklas vidare. Genom en tydlig beställning skapas förutsättningar för utföraren att tillsammans med den enskilde upprätta en genomförandeplan som överensstämmer med den enskildes vilja och önskemål. I uppföljning av insats kan både beställning och genomförandeplan utgöra en god grund för avstämning och fortsatt planering framåt. Långsiktiga planeringar för den enskilde som kan omfatta fler livsområden kan utgöra en

bra grund oavsett om personen är beviljad endast daglig verksamhet eller flera insatser.

Kunskapen och erfarenheten av samarbete med exempelvis arbetsmarknadsförvaltningens verksamhet IWork såväl som projekt inom ramen för Samordningsförbundet i Stockholms stad varierar mellan verksamheterna. Det finns ett behov av att öka och bibehålla en aktuell kunskap hos handläggarna kring vilka alternativ till daglig verksamhet som finns att tillgå internt såväl som externt. Genom god kännedom hos handläggarna kan anpassad och användbar information ges vidare till den enskilde.

Individuell prövning av hur lång tid den enskilde får behålla daglig verksamhet vid anställning med lönebidrag behöver säkerställas med särskilt fokus på trygghet och förutsägbarhet för den enskilde.

Få personer i granskningen är föräldrar till minderåriga barn. Verksamheterna behöver fortsätta implementera rutiner och arbetssätt utifrån stadens reviderade stödmaterial för att säkerställa att barnets situation beskrivs och att barnkonsekvensanalyser görs i ärenden som rör vuxna som är föräldrar till minderåriga barn.

Bromma

Styrkor

- Intressen, resurser och eventuella önskemål framgår i majoriteten av DUR-utredningarna
- Uppdaterad och tydlig information i informationsrutan i Paraplyet i några ärenden
- Information om alternativa insatser till daglig verksamhet ges till den enskilde
- Pågående utvecklingsarbete med att skriva tydliga och strukturerade beställningar

Utvecklingsområden

- Säkerställa aktuella och fullständiga DUR-utredningar med uppdaterad information
- Aktuella genomförandeplaner
- Genomförandeplaner stämmer med beställningen
- Dokumenterad uppföljning saknas i många ärenden
- Säkerställa löpande och relevant journalföring
- Anhörigperspektivet, information om anhörigstöd samt samverkan och samarbete med anhörigkonsulent
- Säkerställa aktuella medgivanden och samtycke till kontakt med andra

- Samordnad individuell plan (SIP) i ärenden där fler aktörer är inblandade
- Rutiner för arbete med våld i nära relation

Hässelby-Vällingby

Styrkor

- Fullständiga DUR-utredningar i de flesta ärendena där intressen, resurser och eventuella önskemål framgår
- Pågående utvecklingsarbete med att skriva tydliga och strukturerade beställningar
- Dokumenterad uppföljning i hälften av ärendena
- Uppdaterad information i informationsrutan i Paraplyet att FREDA-kortfrågor har ställts vid uppföljning i några ärenden
- Samarbete med anhörigkonsulenterna genom månadsbrev med information
- Rutiner för arbete med våld i nära relation

Utvecklingsområden

- Aktuella genomförandeplaner
- Genomförandeplaner stämmer med beställningen
- Säkerställa löpande och relevant journalföring
- Anhörigperspektivet och information om anhörigstöd
- Säkerställa aktuella medgivanden och samtycke till kontakt med andra
- Samordnad individuell plan (SIP) i ärenden där fler aktörer är inblandade
- Säkerställa att rutiner för arbete med våld i nära relation följs

Kungsholmen

Styrkor

- Fullständiga DUR-utredningar där intressen, resurser och eventuella önskemål framgår i samtliga ärenden
- Säkerställa löpande och relevant journalföring i majoriteten av ärendena
- Anhörigombud på enheten som samverkar med anhörigkonsulent kring stöd till anhöriga
- Resursombud på enheten för intern samverkan kring våld i nära relation
- Rutiner för arbete med våld i nära relation
- Broschyr med pictogram om våld och våldsutsatthet framtagen för målgruppen och för särskild (avidentifierad) statistik om att frågor om våld ställts
- Dokumenterar om FREDA-kortfrågor inte ställts enligt rutin

Utvecklingsområden

- Tillräcklig, väsentlig och korrekt information i DUR-utredningar
- Aktuella genomförandeplaner
- Genomförandeplaner stämmer med beställningen
- Dokumenterad uppföljning saknas i flera ärenden
- Anhörigperspektivet och information om anhörigstöd
- Säkerställa aktuella medgivanden och samtycke till kontakt med andra
- Samordnad individuell plan (SIP) i ärenden där fler aktörer är inblandade
- Säkerställa att rutiner för arbete med våld i nära relation följs

Skarpnäck

Styrkor

- Många välskrivna och fullständiga DUR-utredningar där intressen, resurser och eventuella önskemål framgår
- Planerar för insats och använder smarta mål
- Dokumenterad uppföljning i de flesta ärendena
- Löpande och relevant journalföring - går att följa ärendet
- Uppdaterad och tydlig information i informationsrutan i Paraplyet
- Särskild handläggare på enheten för samarbete och samverkan kring våld i nära relation

Utvecklingsområden

- Aktuell DUR-utredning som underlag för beslut
- Tillräcklig, väsentlig och korrekt information i DUR-utredningar
- Aktuella genomförandeplaner
- Genomförandeplaner stämmer med beställningen
- Anhörigperspektivet och information om anhörigstöd
- Anhörigkonsulent för stöd till anhöriga för personer under 65 år
- Säkerställa aktuella medgivanden och samtycke till kontakt med andra
- Samordnad individuell plan (SIP) i ärenden där fler aktörer är inblandade
- Säkerställa att rutiner för arbete med våld i nära relation följs

Analys

Kvalitetsgranskningen omfattar totalt 80 ärenden, hälften kvinnor och hälften män, som ansökt om och fått ett beslut om daglig verksamhet under 2019. En mindre avstämning har gjorts för att synliggöra utveckling och förändring fram till granskningens genomförande under hösten 2021.

Granskningen har ett jämställdhetsperspektiv genom att övergripande granskningsresultat där det varit möjligt redovisas utifrån kön. Då urvalet är styrt såtillvida att könsfördelningen i de granskade ärenden är hälften kvinnor och hälften män återspeglar det inte den faktiska könsfördelningen av alla personer med insatser enligt LSS i Stockholms stad där kvinnor enligt 2020 års statistik utgör 39 procent och män 51 procent. Könsfördelningen avseende daglig verksamhet enligt LSS enligt samma års statistik är 41 procent kvinnor och 59 procent män. En del i granskningen är att belysa eventuella skillnader mellan de granskade verksamheterna om sådana noterats.

Nedan följer en analys av granskningsresultatet utifrån kvalitetsområdena trygghet och säkerhet, självbestämmande och integritet, tillgänglighet, helhetssyn och samordning samt kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet. Vissa teman går in i varandra och de är redovisade under det kvalitetsområde där temat bäst passar in.

Trygghet och säkerhet

Granskningen visar att en aktuell DUR-utredning finns som underlag för beslut i majoriteten av ärendena. Det bidrar till en likställighet i staden och en trygghet för den enskilde att utredning sker med samma verktyg oavsett var i staden hen bor och ansöker om insatser. Även om en utredning finns som underlag till beslut förekommer det att utredningarna innehåller begränsad eller äldre information eller att de är kopierade utan uppdateringar de senaste åren. Det förekommer även omfattande utredningar där information från exempelvis diagnosutredningar helt eller delvis tillförts utredningen vilket påverkar läsbarheten. Dokumentation vid handläggning inom socialtjänsten ska vara väsentlig, tillräcklig och korrekt.

Många av de granskade utredningarna är välskrivna, uppdaterade och innehåller relevant information om den enskilde. För att en utredning ska betraktas som fullständig behöver det finnas

information inom samtliga livsområden. Om den enskilde inte kan eller vill svara på vissa frågor ska det framgå av utredningen. En utveckling i positiv riktning i jämförelse med tidigare års granskningar är att den enskilde i högre grad framträder som en person. När uppgifter om intressen, resurser och eventuella önskemål inklusive om den enskilde inte uttrycker några önskemål framgår bidrar det till att ge en helhetsbild av den enskildes livssituation. Uppgifter om vad den enskilde tycker om, klarar av och vill göra bidrar till att ett ensidigt fokus på svårigheter och stödbehov undviks och balanseras.

Det finns ett behov av att utveckla arbetet med att planera för insats som möjliggör för att aktuella aktiviteter och individuella delmål och mål formuleras i beställningen till utföraren. Skarpnäcks arbete med smarta mål möjliggör att skapa tydliga och strukturerade beställningar. Det möjliggör i sin tur för utföraren att upprätta konkreta genomförandeplaner som omfattar insatsens alla delar. Det är positivt att Bromma och Hässelby-Vällingby har ett pågående arbete med att förbättra beställningarna till utförare.

Det finns en aktuell genomförandeplan i 82 procent av ärendena. Drygt 20 procent av dem överensstämmer helt med beställningen och innehåller samma aktiviteter, delmål och mål. I en stor del av genomförandeplanerna är aktiviteter, delmål och mål helt eller delvis ändrade av utföraren. Det förekommer även att genomförandeplaner genom tillägg ger en god bild av genomförandet trots ett knapphändigt beskrivet uppdrag i beställningen. Utförare behöver säkerställa att kompetens finns i verksamheten som möjliggör upprättandet av genomförandeplaner utifrån stadens anvisningar. Det är att rekommendera att utföraren kontaktar handläggaren om beställningen inte omfattar de aktiviteter som den enskilde behöver stöd med. Det åligger handläggaren som beställare av insatsen att kontakta utföraren om genomförandeplanen inte stämmer eller inte inkommer alls.

Ett beslut om insats ska regelbundet följas upp för att säkerställa att insatsen motsvarar behovet. Att utgå från genomförandeplanen i samband med uppföljningen gör att en avstämning av insatsens samtliga delar kan göras. Att dokumentera vad som framkommer vid uppföljning med den enskilde och utförare gör det lättare att följa ärendet och fungerar som underlag för planering för fortsatt insats med samma eller förändrade aktiviteter, delmål och mål.

Självbestämmande och integritet

Uppgifter om fullmakter och sekretessmedgivanden ska vara tydligt och lättillgängligt dokumenterat i Paraplyet. Granskningen visar på flertalet goda exempel med dokumentation om fullmakt och samtycke till kontakt med anhöriga och företrädare. Det finns även exempel på att kontakter tagits trots att uppgifter om fullmakt och samtycke saknats i akten. Det ska inte råda någon som helst tveksamhet om vilka kontakter som får tas med det privata och professionella nätverket kring den enskilde. Detta blir extra viktigt att säkerställa vid kollegas frånvaro eller vid handlägggarbyte. Den enskilde måste kunna vara trygg med att uppgifter om personliga förhållanden som lyder under sekretesslagstiftning hanteras korrekt och inte lämnas ut om fullmakt saknas.

Registerutdrag från god man eller förvaltare ska begäras in om den enskilde har sådan företrädare. Det är lämpligt att dokumentera vilka områden (bevaka rätt, förvalta egendom, sörja för person) som företräderskapet omfattar.

I de granskade ärendena framgår att frågor om våld ställts enligt rutin i ett mindre antal ärenden. En viss ökning kan ses vid granskningens genomförande i jämförelse med 2019 där Hässelby-Vällingby skrivit ut att frågor ställts i samband med uppföljning 2021 i några ärenden vilket följer av aktuell rutin. Forskning visar att fler personer med funktionsnedsättning är utsatta för våld eller hot om våld jämfört med befolkningen i övrigt. Kvinnor med funktionsnedsättning har en högre våldsutsatthet än andra kvinnor. Enligt anvisningarna för DUR ska det skrivas in i utredningen att frågor ställts enligt rutin. Flera enheter har en rutin att även skriva samma information i beskrivningsrutan i Paraplyet. Det är viktigt att rutiner för att uppmärksamma och hantera förekomst av våld i nära relation är kända och tillämpas av handläggare inom verksamhetsområdet.

Tillgänglighet

Kommunen har en serviceskyldighet som omfattar att lämna upplysningar, vägledning och råd till enskilda. Hjälpen ska ges så att den enskilde kan tillvarata sina intressen och lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet (Förvaltningslagen 6 §).

Det finns en variation i de granskade ärendena i om det framgår att information getts till den enskilde i olika frågor, exempelvis rörande anhörigstöd eller nätverket Fritid för alla som syftar till att erbjuda information och fritidsaktiviteter till barn och vuxna i behov av

extra stöd. Det är sannolikt att handläggare ger mer information till personer de träffar än vad som dokumenteras i personakten. Inspektörerna konstaterar att det är en stor mängd information rörande olika livsområden som kan bli aktuell att ge till varje enskild person. Det ställer höga krav på att handläggare har god kännedom och kan hålla sig uppdaterade. Flera handläggare har uttryckt önskemål om att information om stadens samlade utbud genom olika förvaltningar riktade till målgruppen skulle finnas samlat på ett ställe.

Helhetssyn och samordning

Helhetsbilden omfattar att den enskilde kan vara förälder till ett eller flera minderåriga barn. Sju personer i granskningen är föräldrar till minderåriga barn, några av barnen bor heltid med föräldern och några barn är placerade och det framgår inte närmare hur eventuell kontakt och umgänge ser ut. Barnets eller barnens situation beskrivs i två ärenden och barnkonsekvensanalyser saknas både i utredning från 2019 och i senaste utredning. Då det är få personer som har minderåriga barn i denna granskning går det inte att dra några långtgående slutsatser av resultatet. Samtliga granskade enheter redogör för ett pågående arbete med barnrättsperspektivet vilket är positivt. Implementering av stadens reviderade stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten pågår och behöver fortsätta inom verksamhetsområdet.

I många ärenden finns uppgifter om den enskildes anhöriga. Det är relevant att ställa frågor och ta reda på mer samt ge information om vilket stöd som finns att tillgå för anhöriga. Det är viktigt att betona att information inte bara ska ges vid ett tillfälle utan återkommande då anhörigas situation och behov av stöd kan förändras över tid. Det varierar mellan de granskade verksamheterna i hur samarbetet med och tillgången till anhörigkonsulent ser ut. I Kungsholmen beskrivs att enhetens anhörigombud har ett samarbete med regelbundna möten med anhörigkonsulenten. I Skarpnäck finns ingen tillgång till anhörigkonsulent för målgruppen under 65 år och i Bromma sker inget samarbete även om anhörigkonsulenten arbetar mot målgruppen. Information och stöd till anhöriga är trots variationerna ett fortsatt utvecklingsområde där verksamheter som kommit längre i sitt arbete med fördel kan dela med sig och sprida goda arbetssätt till andra.

Mål 10 i Agenda 2030 betonar betydelsen av att arbeta för ett jämlikt samhälle. Det bygger på principen om allas lika rättigheter och möjligheter att få bli inkluderade i samhället oberoende av kön, etnicitet, religion, funktionsnedsättning, ålder och annan ställning. I

ett jämlikt samhälle ges alla människor möjlighet att delta i en daglig sysselsättning.

Daglig verksamhet riktar sig till personer med stor variation i behov och syftar till att bidra till personlig utveckling och till att främja delaktighet i samhället. Personer med stora och omfattande funktionsnedsättningar ska garanteras en verksamhet av god kvalitet och personer som står närmare arbetsmarknaden ska få möjlighet att få stöd med att närma sig arbetsmarknaden. Samarbete och samordning mellan olika aktörer krävs för att ge rätt stöd och stödet behöver utformas så att det kan ges samtidigt och inte förutsätter att ett stöd avslutas direkt när ett annat träder in. Samhällets olika insatser och stöd kan inte ses som isolerade från varandra utan behöver samordnas. För enskilda personer behöver det finnas en trygghet och förutsägbarhet. Det behöver vara möjligt att pröva sin förmåga till arbete med en möjlighet att gå tillbaka till en daglig verksamhet om det inte fungerar. Frågan om försörjning och olika ersättningssystem ska i sig inte hindra en person att få pröva sina möjligheter.

Det finns ett behov av att arbeta med individuella och långsiktiga planeringar för den enskilde som regelbundet följs upp och utvärderas. För personer i arbetsför ålder som inte ges möjligheter att närma sig arbetsmarknaden kan en daglig verksamhet blir mer konserverande än vad den behöver vara.

Få personer i granskningen har en aktuell samordnad individuell plan (SIP). Det behöver i högre utsträckning framgå av dokumentationen i ärendena att den enskilde har fått information om och erbjudits en individuell plan. En låg förekomst av SIP:ar kan förstås som att personerna i granskningen har etablerade och fungerande kontakter. Att det inte finns akuta frågor i samarbetet som behöver lösas kan vara en anledning till att frågan om SIP inte blir aktuell. Samtidigt skulle användandet av SIP som ett verktyg för samverkan inom det professionella nätverket kunna öka i syfte att skapa en helhet där olika delar av samhällets stöd kan samordnas kring den enskilde. Ett samordnat stöd bidrar till att skapa förutsättningar för att nå mål om arbete och försörjning.

Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet

För att möjliggöra för personer med funktionsnedsättningar att kunna delta i arbetslivet krävs att arbetsmiljön är rätt utformad. Behovet av individuella anpassningar minskar om arbetsmiljön redan från början är universellt utformad.

Metoder för att ge stöd till personer med funktionsnedsättning att nå ett arbete kan innebära både individinriktade insatser för att stärka hälsa och arbetsförmåga och arbetsplatsinriktade insatser i syfte att förändra miljön. Grundtanken med metoden Supported employment är att ett individuellt utformat stöd ges både till den enskilde och till arbetsgivaren innan och under anställningen. Tanken är att stödet ska ges så länge som det finns behov med målsättningen att nå, få och bibehålla ett arbete. Supported employment har blivit alltmer utbredd och används i dag av statliga, kommunala och privata verksamheter. Kunskapen om Supported employments kortsiktiga effekter är relativt god men mer kunskap behövs för att utvärdera om metoden leder till en mer varaktig etablering i arbetslivet.²⁸

Det krävs en utveckling av arbetssätt och ökad användning av metoder som fungerar inom både myndighetsutövning och utförarverksamheter för att ge ett stöd till de personer som har en önskan att närma sig arbetsmarknaden. Att utveckla arbetet är nödvändigt för att kunna nå målen i Agenda 2030 avseende fattigdom, rätten till hälsa, arbete och sysselsättning och inte minst ett jämlikt samhälle i alla dess avseenden.

²⁸ Se vidare i *Forskning i korthet Tillgängligt arbetsliv Möjligheten till arbete för personer med funktionsnedsättning*, Forte 2021, <https://forte.se/app/uploads/2021/05/fort-0033-fik-maj-2021-ta.pdf> [hämtad 2021-12-08].